

Faint handwritten text, possibly a page number or reference.

Faint handwritten text, possibly a name or title.

148

Indberetning

til

det akademiske Kollegium

om

et Ophold ved de medicinske Skoler i Upsala
og Stockholm Vinteren 1867 -68

af

Andr. Irgens,
Cand. med.

Særskilt Aftryk af Norsk Magazin for Lægevidenskaben.

Christiania.

Carl C. Werner & Co.'s Bogtrykkeri.

1869.

Den medicinske Undervisning i Sverige er delt mellem de to Universiteter og det Karolinske Institut i Stockholm. Ligeover for dette sidste indtage begge medicinske Fakulteter den samme Plads, men da jeg kun har haft Anledning til at sætte mig ind i Forholdene i Upsala, skal jeg tillade mig at fremstille disse, og blot gjøre opmærksom paa, at de i det Væsentlige ogsaa gjælde for Lunds Universitets Vedkommende med de Afvigelser, som et noget anderledes sammensat Lærerpersonele og en efter Forholdene maaske lidt modificeret Gjennemførelse af Studieplanen medfører.

For at erholde Ret til at praktisere forlanges der, at man skal have absolveret 3 Examina efter aflagt Studentexamen, en forberedende, til vor Examen philosophicum svarende, og to egentlig medicinske, hvoraf den første er theoretisk, den anden væsentlig praktisk. De to første Examina aflægges ved Universitetet, og de nødvendige Studier for at opnaa disse er for den væsentligste Del ogsaa henlagt dertil, den sidste kan efter Forholdsbefindende tages ved Universitetet eller ved Institutet i Stockholm, medens derimod Undervisningen næsten helt og holdent meddeles paa det sidste Sted.

Den første Prøve, Examen medico-philosophicum, aflægges for det philosophiske Fakultet. Først skal man i Løbet af et Par Timers Tid for lukkede Døre forfatte et latinsk Scriptum over et Emne, som man vælger mellem omkring 10 til 20 opgivne; det bør være omkring et halvt skrevet Ark langt. Derefter prøves man i Latin, Mathematik, Botanik, Zoologi, Chemi og Physik. Det forlanges imidlertid, at Examinanden skal have sat sig mere specielt ind i to eller mindst et af disse 6 Fag, saa at han for et af dem faar den høieste Charakter, der gjælder 3 Points, Betyg, eller for to af dem faar næstbedste Charakter, der gjælder 2 Betyg, altsaa for den hele Examen mindst 8 Betyg. Kan han ikke erholde mere end et Betyg i noget Fag, maa han ogsaa underkaste sig Examen i 2 af følgende 4 Fag: Historie, Statistik, Græsk, Philosophi, saa at han kan opnaa den fornødne Sum.

Fordringerne til denne Examen er ikke saa ganske smaa, men den Tid, som udkræves, beror meget paa de Kundskaber, man har tilegnet sig i disse Fag til Studentexamen. Er man saaledes til denne ikke examineret i Græsk og Latin, maa man til Examen med. - philos. gjøre Rede for de samme Kundskaber heri, som forlanges til Studentexamen. Det samme er Tilfældet med Naturfagene, hvori der ikke stilles saa store Fordringer ved den latinske Studentexamen som ved den reale.

I Almindelighed medgaar der til denne Examen $1\frac{1}{2}$ til 2 Aars flittig Læsning. Paa samme Tid, som en Enkelt kan faa den paa 1 Aar, gaar der meget ofte mere end 2 Aar til. Fordringerne er saaledes adskillig større end til vor Andenexamen.

Naar man er bleven „Medico-philosophie-Kandidat“ indskrives man i det medicinske Fakultet.

Til den første egentlige medicinske Examen, „medicinekandidat-examen“, der ligesom den philosophiske kun kan absolveres ved Universitetet, prøves man i følgende Discipliner, hvoraf imidlertid tildels flere sammen kun give et Betyg, for en Del paa Grund af Henlæggelse under den samme Lærer:

1. Anatomi, 2. Physiologi, 3. Pharmakopoe, Pharmakognosi, pharmaceutisk og physiologisk Chemi, 4. generel Pathologi og Medicinens Historie, 5. generel Chirurgi og Obstetrik, 6. Semiotik.

Den Studerende begynder med Dissektionsøvelser, som efter frit Valg kunne udføres ved Institutet i Stockholm, eller i Upsala. Paa begge Steder findes en Professor og en Adjunkt (Prosektor) i Emnet, ligesom alle fornødne Hjælpemidler er forhaanden. De nødvendige Lig, hvoraf den allerstørste Del erholdes i Stockholm, fordeles efter de Studerendes Antal, saa det ene Sted i saa Henseende ikke har nogen Forret fremfor det andet.

Man uddissekerer under nøie Opsyn og Veiledning af Prosektor først Musklerne, derefter Intestina, Kar, Nerver og Ligamenter fuldstændigt, uden at gaa forbi noget Parti af Vigtighed, naar det ikke springer altfor meget over paa Specialistens Gebet. Hensigten er, at man ved sine Demonstrationer af det færdige Præparat efterhaanden skal gjøre Rede for alle vigtige Deles Anatomi, som da af Prosektor ofte gjøres til Gjenstand for Foredrag, der følges af de tilstedeværende Medicinere. Dissektionerne kan medtage meget lang Tid, førend alt er uddissekeret, og det beror da meget paa Tilgangen af Kadaver og den Flid, man lægger paa Arbeidet. Sædvanlig holder man paa uafbrudt med Undtagelse af Sommermaanederne, indtil Arbeidet er afsluttet, og dette medtager sædvanlig en Tid af mindst 3—4 Terminer (Semestre). I denne Tid hører man ogsaa Forelæsninger over deskriptiv Anatomi og Histologi, som Professor holder 5 Gange i Ugen, ligesom ogsaa Prosektor gjerne holder Forelæsninger et Par Timer ugentlig over udvalgte Kapitler. Til praktiske Øvelser i Histologi er der sørget for Aaledning. Naar man melder sig til Tentamen, maa man fremlægge Bevis med Angivelse af Flid og Duelighed for at man har udført de befalede Dissektioner, hvilket træder istedetfor Examenscharakter i praktisk Anatomi.

Som Lærebøger anvendes mest „Elements of anatomy“ af *Quain* eller *Hollstein's* Anatomi og *Frey's* Lærebog i Histologi.

Med Undtagelse af Anatomien drives fortiden de øvrige Studier udelukkende i Upsala.

Endnu førend Studiet af Anatomi og Dissektionerne ere afsluttede, begynder man paa Physiologi, hvorover der holdes Forelæsninger 4 Timer i Ugen paa en dertil bestemt Læresal, ledsaget af de nødvendige Experimenter. Forelæsningerne ere beregnede paa at gjøre Lærebøger unødvendige, idet ethvert Kapitel behandles med tilstrækkelig Grundighed og Alsidighed, for at man ikke skal behøve at belaste Hukommelsen med den Masse Theorier og Anskuelser, hvormed Lærebøgerne saa ofte ere overfyldte; dog benyttes undertiden saadanne som f. Ex. af *Hermann*, *Wundt* osv. ved Siden af den mundtlige Undervisning. Om Nogen ønsker det, kan han om Eftermiddagen arbeide paa det physiologiske Laboratorium, hvor en Amanuensis altid er tilstede, og Professor desforuden meddeler den fornødne Veiledning. Denne Anledning benyttes ikke saa ganske lidet, da Professor er en ung og arbeidsom Mand, i hvis Interesse det ligger at faa saa mange Medarbeidere som muligt.

Saasnaart man er færdig med Dissektion, paabegyndes gjerne de chemiske Laborationer. Allerede til Examen med. philos. har man gjort Rede for Kundskaber i den uorganiske Chemi, men paa Grund af mindre fuldstændig Øvelse i den analytiske Del maa man nu først gennemgaa et Kursus i kvalitativ uorganisk Analyse (efter *Fresenius*), omtrent svarende til Fordringerne hos os Samtidig hermed studeres Pharmakopoe og pharmaceutisk Chemi og derefter toxikologisk Chemi, hovedsagelig efter *Husemann*. Senere lærer man at kjende og undersøge de almindeligste Fødemidlers vigtigste Bestanddele (efter *Moleschott*).

Af den physiologiske Chemi optager Arbejder efter *Neubauer* og *Vogels* Urinanalyse den meste Tid, ligesom idetheletaget de Undersøgelser, der udkræves ved Sygesengen, kommer mest i Betragtning. Analyser af en Del pharmaceutiske Stoffe ligesom af organiske og uorganiske Gifte maa kunne udføres med Færdighed. Uagtet man alle-

rede nu maa lære at paavise de almindeligste giftige Stoffe i Blandinger, hvori de kunne forekomme ved virkelige Forgiftninger. er dog den toxiske Examensprøve, der opsættes skriftlig, henlagt til den 3die Examen. Endemaalet med Undervisningen er, at man skal kunne udføre alle Undersøgelser, hvortil man kan blive kaldet i Egenskab af Physiolog, praktisk Læge, Rets- og Sundhedslæge, og der sees væsentlig paa det praktiske Udbytte af det chemiske Studium, saaledes som det specielt interesserer Lægen.

Arbejderne paa Laboratoriet fortsættes saalænge, til den Studerende anser sig at have opnaaet den fornødne Færdighed. Tiden kan saaledes variere meget; medens en Enkelt kan gjøre sig færdig paa 1 Termin (hele Dagen anvendes) medgaar der i de allerfleste Tilfælde mindst 2 Terminer. Til Chemien er, som før nævnt, henlagt Pharmakopoe og Pharmakognosi, hvortil *Berlins* Kommentar benyttes. Disse 2 Discipliner — med Undtagelse af den chemiske Del — foredrages af en Adjunkt 2 Timer ugentlig, ligesom denne ogsaa underviser i Lægemedlernes Tilberedning, medicinsk Botanik, Receptskrivning osv. Professor læser 4 Dage i Ugen og veileder daglig ved Øvelserne paa Laboratoriet.

Under Studiet benytter man gjerne, foruden de tidligere nævnte Lærebøger, *Berlins* Chemi, *Folwarczny*, *Kühne* i physiologisk Chemi, *Hoppe-Seyler*, *Otto's* „Ausmittelung der Gifte“ osv.

Naar man tenterer til Kandidatexamen, maa man under Professorens Opsyn i Løbet af flere Dage udføre en Række Arbejder paa Laboratoriet, hvortil man har Lov til at benytte Lærebøgerne; ved Siden heraf examineres man mundtlig i den organiske og uorganiske Chemis almindelige Principer, men væsentlig i den pharmaceutiske, toxikologiske, physiologiske og pathologiske Chemi.

Generel Pathologi og Medicinens Historie er tillagt den samme Lærer; da denne ogsaa foredrager pathologisk Anatomi og Hygieine, kan han følgelig ikke anvende megen Tid paa hvert af disse Fag, hvorpaa der tilsammen offres 5 Timer ugentlig, hvorfor han i samme Termin kun fore-

drager to af dem ved Siden af hinanden. Pathologisk Anatomi henhører ikke til Kandidatexamen, men i den Tid, man udfører sin Tjeneste paa Sygehuset, er man pligtig efter Tur at obducere, og man benytter derfor gjerne flittigt Anledningen til at høre Forelæsninger og besøge Obduktionerne, der ved forefaldende Anledning udføres i Forelæsningstimen, som er lagt saaledes, at ogsaa den næste Time kan benyttes uden at kollidere med de øvrige Fag. Paa det tilstødende Arbeidsværelse er ogsaa Anledning til Øvelser i pathologisk Histologi, hvori Professor veileder til visse Tider. Man læser *Wunderlich's* „Geschichte der Medicin“, *Förster's* Haandbog i pathologisk Anatomi og *Uhle* og *Wagner's* generelle Pathologi.

Af Chirurgi maa man gjøre Rede for den generelle Del, ligesaa maa man sætte sig ind i den physiologiske Del af Fødselslæren. Da vedkommende Lærer i disse to Fag imidlertid for største Delen er optaget af den kliniske Undervisning og kun har at holde Forelæsninger 2 Timer ugentlig og det ofte over andre Dele af Chirurgi og Obstetrik (for Viderekomne), giver han sædvanlig private Kollegier i de Pensa, der forlanges til Kandidatexamen, saa at nogen specielle Lærebøger ikke egentlig er nødvendige.

I Semiotik læses sædvanlig *Racle*: „Traité de la diagnostique medicale“, og desforuden forlangtes ogsaa Kjendskab til Hjerte- og Lungesygdomme efter *Niemeyer*.

Som Pendant til Uddannelsen til Kandidatexamen maa betragtes Tjenestegjøringen ved Sygehuset i Upsala. Denne varer i 8 Maaneder, hvoraf Halvdelen skal udføres før, Halvdelen efter absolveret Examen. Det nyopbyggede Sygehus, hvor den kliniske Undervisning meddeles, indeholder omtrent 150 Senge, fordelt paa 2 Afdelinger; den „indvortes“ indbefatter de medicinske Syge, den „udvortes“ chirurgiske og veneriske Sygdomme og en liden Afdeling for fødende Kvinder.

Da Sygehuset ligger i en liden Stad, er der forholdsvis liden Konflux af akute Sygdomme; det overveiende Belæg udgjøres af Patienter med kroniske Sygdomme, hvoraf altid et ganske godt Udvalgt forefindes. I de 4

første Maaneder besøger man ikke begge Afdelinger samtidigt; 2 Maaneder gaar man paa den medicinske, i de næste to paa den chirurgiske Klinik. I den sidste Halvdel gaar man hver anden Dag paa hver Afdeling, og Tilsynet til Patienterne overtages saaledes de øvrige Dage af Sygehusbetjeningen. Sædvanlig anvendes 2—3 Timer daglig til Kliniken. 4 Timer i Ugen afgaa imidlertid til kathedrale Forelæsninger, hvoraf den medicinske og chirurgiske Lærer holder hver to. Alle Patienter fordeles paa de Tjenestgjørende, som ikke paa Stedet skulle examinere dem og optage Journal, men hertil indrømmes en Tid af flere Dage, hvori Klinikanten har at samle de fornødne Materialier til sin Sygdomsberetning. Naar denne er færdig, bliver den oplæst og gennemgaaet ved Sygesengen, der holdes et Colloqvium, hvori Examinanden skal forsvare sit Scriptum. Senere maa han daglig føre Journal over sin Patient, og de stedfindende Forandringer gjøres da ofte til Gjenstand for kliniske Foredrag.

Efter Visiten holdes Poliklinik af Professor i de Studerendes Paahør.

Tjenesten paa Sygehuset begynder først, efterat man har tenteret i Anatomi, Physiologi og Chemi samt generel Pathologi; de øvrige Fag tages først efter 4 Maaneders Tjeneste, saa kommer Examen og derefter den resterende Halvdel. I Regelen begynder saaledes de kliniske Studier først, naar man har studeret Medicin omkring 3 Aar.

Kliniken i Upsala er at betragte mere som forberedende for den større Klinik paa Seraphimerlazarettet i Stockholm. Den Studerende lærer at examinere de Syge, at skrive Journaler og Recepter og tilegner sig de nødvendige tekniske Færdigheder. Da han i Forveien ikke har gennemlæst Sygdommenes specielle Pathologi, indretter Læreren sit Foredrag herefter, men det forlanges rigtignok ogsaa, at man sætter sig ind i Literaturen vedkommende sine tildelte Patienters Sygdomskasus, førend man opsætter Journalen, saa at man i Løbet af Tjenestetiden kommer theoretisk og praktisk ind i de fleste Hovedsygdomme.

Examinanden fremstiller sig til Tentamen i de forskjel-

lige Fag, naarsomhelst han ønsker. Der følges gjerne en bestemt Rækkefølge, fastsat af Lærerkollegiet, baseret dels paa den naturlige Udvikling af Studiet, saa at f. Ex. de Fag, hvori Undervisning meddeles paa Kliniken, tages, efterat den første Halvdel af Sygehustjenesten er afsluttet, dels paa at den Frist, som er tilladt mellem Tentamen i en Disciplin og den endelige Examen, er af forskjellig Varighed, saa at det Fag, der giver den længste Exspectance, gjerne tages først. Sædvanlig følges Ordenen: Anatomi, Chemi med dertil henhørende Discipliner, Physiologi, generel Pathologi og Medicinens Historie, Chirurgi og Obstetrik, Semiotik.

Naar man vil tentere, anmelder man sig hos vedkommende Professor, der da selv bestemmer Tiden for Examinationen. Man underkaster sig uden Vidner paa Professorens Værelse en „Examen familiare rigorosum,“ hvis Nøiagtighed beror paa Examinators Forgodtbefindende, men som vel i Regelen er strengere og mere gjennemgaaende end den offentlige Examen hos os. Der gives et Betyg, som dog ikke meddeles Examinanden førend senere, ved Examen. Faar man intet Betyg og altsaa bliver rejiceret for et Fag, maa man fremstille sig paany efter en for hvert enkelt Tilfælde bestemt Frist, der ikke behøver at være mere end et Par Dage. Ved den endelige Examen tages alle Fag efter hverandre paa en Gang; Examinationen foregaar paa en Examenssal, kan overværes af Vidner, men er i Regelen rent formel. De øvrige Lærere udøve ingen Censur, og sædvanlig gives de samme Betyg, som er bestemt ved Tentamen.

Medens Tentamen kan ske naarsomhelst, afholdes Examen kun i Begyndelsen og Enden af Terminen. Undervisningen for de øvrige Studerende bliver ikke afbrudt, idet Prøverne maa henlægges til Tider udenfor Forelæsningerne.

Efter aflagt Examen benævnes man „Medicine Kandidat“.

Naar de bestemte 4 Maaneders Volontørtjeneste, efter at Kandidatexamen er absolveret, er afsluttet, gaar man over til Tjenesten paa Seraphimerlazarettet i Stockholm, som dog i Regelen kun kan paabegyndes omkring Begyndelsen

af hver Termin. Man har altsaa nu gjort 4 Maaneders Tjeneste ved den indvortes, og en lignende Tid ved den udvortes Afdeling, og ved at man tildels daglig alternerer paa de to Afdelinger, opnaar man, samtidigt at sætte sig ind i den indvendige og den udvendige Pathologis og Therapis Hovedlærdomme. Den Studerende har overvundet de første Vanskeligheder, som den mundtlige og den manuelle Undersøgelse, den almindelige Therapi frembyder, og den kliniske Undervisning ved Seraphimerlazarettet kan derfor meddeles med større Frihed og større videnskabelig Stringens, og fremforalt paa en Maade, der ogsaa kommer den viderekomne Tilhører til mere Nytte, noget, som er saa meget vigtigere, som Tjenestetiden her varer mindst 8 Maaneder, og der saaledes altid er mindst 2 Kuld Volontører tilstede.

Kliniken paa Seraphimerlazarettet begynder Kl. 8 om Morgenen; fra 8—10 medicinsk, fra 10—12 chirurgisk eller ophthalmologisk Klinik, fra 12—2 foretages 3 Dage i Ugen Obduktioner. Mellem de forskjellige Kliniker gives kun et Kvarters Frist. En Dag i Ugen har man istedetfor chirurgisk Klinik Forelæsninger over pathologisk Anatomi. To Timer ugentlig fradrages den medicinske Klinik og anvendes af Professoren til kathedrale Foredrag, der holdes paa Lazarettet, og disse sammen med dem over pathologisk Anatomi og en sjelden Gang over Chirurgi og Ophthalmiatrik er de eneste, man i Regelen hører fra Kathederet under Tjenestetiden.

Den kliniske Undervisning er fordelt paa 4 Lærere, der hver har sin egen Afdeling, en Professor og en Adjunkt i Pathologi og Therapi, og en Professor i Chirurgi samt en ekstraordinær Professor (Adjunkt) i Ophthalmiatrik. Paa sin medicinske Afdeling holder Professoren Klinik 4 Dage i Ugen, de to Dage holder han istedetfor Klinik en Forelæsning, som før nævnt. Adjunkten har paa sin Afdeling, hvor han har Klinik 2 Dage ugentlig, foruden sædvanlige medicinske Syge alle Hudsygepatienter og desuden enkelte andre Grupper af Sygdomme som f. Ex. Larynx-sygdomme. Ofte holder han i paahverandre følgende Timer

længere kliniske Foredrag over udvalgte Kapitler med stadig Hensyn til de forhaandenværende Patienter. Jeg hørte ham saaledes foredrage Elektroterapi, Affektioner af Larynx osv., og instruere i den praktiske Anvendelse af de dertil hørende Apparater.

Chirurgisk Klinik holdes 3 Dage, ophthalmologisk 2 Gange ugentlig. Paa Øiensygeafdelingen, der staar under den extraordinære Professor, ligger ogsaa andre udvortes Syge, som benyttes til Klinik, naar ophthalmologisk Materiale mangler.

Undervisningsmetoden er væsentlig den samme som i Upsala. Journaler skrives hjemme, uden forudgaaende Klinik, og maa udføres med næsten minutøs Nøiagtighed. Den oplæses og kritiseres, og hvis Kasus er af Interesse, behandles den mere udførligt af Klinikchefen. Journalen maa senere føres for hver Dag, og Volontøren maa før Visitens Begyndelse sætte sig ind i indtraadte Forandringer i sine Patienters Tilstand og gjøre Rede for dem ved Sygesengen. Medens Klinik over de medicinske Syge holdes paa Sygestuen, indføres bestandig de chirurgiske Patienter paa Operationssalen; over dem holdes gjerne mundtlig Klinik den første Dag efter Indkomsten paa Sygehuset, og kun over de mere interessante Patienter skrives nøiagtige Journaler, over de øvrige kun summariske Antegninger.

Paa Seraphimerlazarettet findes 280 Senge. I 1867 var det daglige Middeltal af Syge 237, hvoraf 131 paa den medicinske og 106 paa den chirurgiske Afdeling. Den lavere Lægebetjening udføres af 4 Underlæger, en paa hver Afdeling. Disse have at tilse de Syge, Overlægen ikke rækker, gaa Aftenvisiten og ordinere Behandlingen for de nyindkomne Patienter. De løbende Forretninger tilkommer de Tjenestgjørende, som skiftevis har Vagt i 24 Timer i et dertil bestemt Værelse paa Sygehuset.

Medicinsk Poliklinik holdes efter Visiten, men da den falder sammen med den chirurgiske Klinik, kan den ikke besøges af de Tjenestgjørende. Den chirurgiske og ophthalmologiske Poliklinik er efter Kl. 12 og kan besøges

de Dage, der ikke er Obduktion, men er ligesaa lidt som den første obligatorisk.

Obduktionerne skal overværes i de 8 Maaneder, man gjør Tjeneste paa Lazarettet. De udføres af den Kandidat, der har havt den Afdøde til Patient, under Veiledning af vedkommende Professor eller Adjunkt, som selv dikterer til Protokollen.

Paa Lazarettet holdes ingen Klinik fra Juni Maanedes Begyndelse til Slutningen af September; i de øvrige Maaneder maa den Tjenestegjørende indfinde sig hver Dag udenfor Søn- og Helligdage. Ingen Afkortning gjøres i den bestemte Tjenestetid, og gives Permission, eller er man ved Sygdom forhindret tra at møde frem, maa man senere tage den forsømte Tid igjen. Udebliver man uden gyldig Grund, maa man senere gjøre Tjeneste i det dobbelte Antal Dage, af hvad der er forsømt. Naar Tjenesten er afsluttet, maa man til Overlægen indlevere de fuldstændige Journaler over de medicinske Kasus, man har havt, over de chirurgiske en saakaldt Redegjørelse: korte Antegninger over Sygdommene, deres Gang og Behandling. Derefter faar man Attest for udført Tjeneste, Flid og Duelighed.

Den Tid, Kandidaten gjør Tjeneste paa Lazarettet, har han i Regelen fuldt op at bestille dermed. Hele Formiddagen til Kl. 2 er han beskæftiget paa Sygehuset eller Obduktionslokalet, og om Eftermiddagen har han dels at optage Journaler over de nyindkomne Patienter, dels at supplere de tidligere optagne. Der bliver saaledes næsten blot Tid til at sætte sig ordentlig ind i Litteraturen over de specielle Kasus, man faar under Behandling, saaat Chirugi og Pathologi i sin Helhed sædvanlig først gennemlæses efter sluttet Tjeneste, naar man begynder at tænke paa Tentamen.

Efter at denne Tjeneste er afsluttet, begynder man at gaa paa Fødselsstiftelsen og Barnhuset. Dog tillades det at begynde her, selv om man paa Lazarettet har en Tid tilbage, som da udføres senere, hvilket ikke saa sjelden er Tilfældet, da Undervisningen i Accouchement og Børne-

sygdomme førtgaar hele Aaret rundt, og man saaledes kan anvende Lazarettets Ferietid. Paa Stiftelsen og Barnhuset er Tjenestetiden 4 Maaneder, og sædvanlig gaar man samtidig paa begge Anstalter. Blot 12 Kandidater kan samtidig være Volontører, og af disse har de 8 Værelser paa Stiftelsen, medens de øvrige maa se at skaffe sig Bolig lige i Nærheden for strax at kunne være forhaanden, naar det tiltrænges. Læreanstalten for Jordemødre har sit eget Lokale i en anden Del af Staden, saa at denne Fødselsstiftelse udelukkende er bestemt for de medicinske Studerende. Der er Plads for 30 fødende Kvinder, og Antallet af dem gaar op til 600 om Aaret, saa at enhver Volontør gjerne faar omkring et Snes Barselkvinder at forløse. De Fødende komme ind uden foregaaende Anmeldelse, og saaledes har man sjelden som Student Anledning til at undersøge gravide Kvinder længere Tid før Forløsningsen; mindst en af Kandidaterne, hvis Tur det er, maa altid være tilstede, medens de øvrige kuns tilkaldes i vigtige Tilfælde.

Paa Anstalten findes ogsaa en liden Sygeafdeling paa 6—8 Senge, isoleret fra de øvrige Rum, og som anvendes ved Behov (Puerperalsygdomme).

De Studerende følge Overlægen fra 9 til 11 Formiddag; i denne Tid gaar man Visiten paa Afdelingen, 2 Timer om Ugen holdes Forelæsninger fra Kathederet, 2 andre anvendes mere specielt til Foredrag ved Sygesengen, og endnu 2 Timer gives Undervisning paa en liden gynækologisk Afdeling paa 8 Senge paa Seraphimerlazarettet. Paa sidstnævnte Sted holdes ogsaa de samme Dage Poliklinik over de fra Byen kommende Syge, som ikke indlægges paa Afdelingen.

Volontørerne administrere Fødslerne alene, dog med Assistance af en af Eleverne fra Jordemoderanstalten. Hvor det er nødvendigt, tilkaldes Amanuensen, der bor paa Stiftelsen. Alt vedkommende Fødselens Gang optegnes paa trykte, dertil bestemte Blanketter og oplæses ved Visiten. De forefaldende Operationer udføres gjerne af de Studerende selv under Onsyn, og de fordeles helst

saaledes, at Enhver faar udføre f. Ex. en Tangforretning under sin Tjenestetid.

Med Tjenesten paa Fødselsstiftelsen er forenet en obstetrisk Poliklinik. Forefalder nemlig nogen vanskelig Forløsning ude i Staden, har man Ret til at henvende sig til Stiftelsen om gratis Hjælp, og denne ydes da af de Studerende efter Tur, i fornødent Fald med Assistance af Amanuensen. Beretningen maa da efterpaa indgives til Overlægen. Herved forefalder ikke saa sjelden Anledning til Operationer.

Med Lærerposten i Fødselsvidenskab er ogsaa forenet Gynækologi, hvorover i sidste Vaartermin holdtes 2 Forelæsninger ugentlig af en Docent i Emnet.

Samtidig med Tjenesten paa Stiftelsen besøger man sædvanlig Kliniken paa „allmänna barnhuset,“ hvor man gaar 4 Dage i Ugen fra 12—2. Som allerede Navnet tilkjendegiver, er Barnhuset ikke noget Sygehus, men her optages Børn til Forpleining i Regelen i den spæde Alder og forsørges til det 15de Aar. Alle Børn opammes naturligt, hvor ikke tvingende Omstændigheder forbyde det, men efter en vis Tid, sædvanlig 3 Maaneder for diende, som fremdeles skulle faa Die, og 5 Maaneder for afvænte, udsættes de, hvis de er friske og i godt Huld, for Barnhusets Regning til Forpleining helst paa Landet, men i Nødsfald ogsaa i Byen. Paa Barnhuset findes ogsaa en Afdeling for ældre syge Børn paa omtrent 40 Senge, hvad Sygdommenes Beskaffenhed angaar omtrent svarende til vort „Børnehospital.“ Her indlægges Børn fra den spæde Afdeling, som er for gamle til længere at ligge der, eller de af de udsatte, som paa Grund af Sygdom ikke kunne beholdes i Pleieforældrenes Hjem. Paa Indretningen findes saaledes spæde Børn indtil 3 til 5 Maaneder gamle og over denne Alder saadanne svage eller syge Børn, der ikke egne sig til Forpleining udenfor Anstalten, og desuden et Antal ældre Patienter. Man faar altsaa inden Barnhusets Mure se et stort Antal Sygdomme ligefra den spædeste Alder, hvorom man kan gjøre sig en Ide ved at hense til følgende Tal. Paa den spæde Afdeling blev i

1867 pleiet omkring 700 Børn, hvoraf omtrent 100 samtidig laa paa Afdelingen. Af disse var 550 til forskjellige Tider syge af ialt 2,200 Sygdomme. Af dette store Tal skal man dog ikke slutte til nogen stor Dødelighed, da denne, som bekjendt, er relativt overmaade liden.

Det er alligevel ikke dette store Materiale som leverer det vigtigste Stof til Undervisningen. Den største Mængde Sygdomstilfælde ere ensartede og frembyde mindre Interesse, og det er kun de mere interessante Syge af denne Afdeling saavel som af Servicen for ældre Børn, som fremføres i Kliniksalen. De Studerende behøve saaledes ikke at følge Visiten, hvilket kun vilde spille Tiden og uro Afdelingen. Det hovedsagelige Grundlag for den pædiatriske Undervisning dannes af de Syge, som komme paa Polikliniken. Disse indføres en for en og examineres af Kandidaterne efter Tur, som da stille Diagnosen og bestemme Behandlingen under Veiledning af Professor. Hvor Sygdommen tillader det, og det er nødvendigt, tilsiges den Syge at komme igjen; i modsat Fald kan Patienten indtages paa Anstalten, dersom det er af væsentlig Interesse at forfølge Sygdommens Gang, eller man tilser ham i Hjemmet, dersom man vil gaa ind herpaa. Antallet af de Syge, som fremstilles paa Polikliniken, gaar op til over 2000 om Aaret, som kan antages at gjøre tilsammen 4—6000 Besøg.

Hvis Tiden tillader det, holdes 2 Timer ugentlig Forelæsninger, ligesom ogsaa Sektioner af de Døde paa Anstalten foretages under Veiledning af Adjunkten i pathologisk Anatomi.

Undervisningen paa Stiftelsen og Barnhuset meddeles, som sagt hele Aaret rundt, i 8 Maanedere af vedkommende Professor, i de øvrige 4 af Adjunkterne.

Under det 4 Maaneders Kursus, Kandidaten er forpligtet til at gjennege paa Stiftelsen, faar han saaledes iagttage og behandle et stort Antal af de forskjelligste Børnesygdomme. Kliniken omfattes desuden med en saadan Interesse, at der som oftest er ældre Studerende tilstede som Tilhørere. Da imidlertid den meste Tid offres

Polikliniken, kunde man maaske antage, at det største Udbytte gik i diagnostisk og mindre i therapeutisk Retning, men dette forholder sig ikke saa. Ved Sygdomme af mere Betydenhed gjøres fornyede Besøg, og tildels optages de Syge paa Anstalten til fortsat Observation, og desuden har man paa Barnehuset selv saa rigelig Anledning til at studere det spæde Barns Pleie og almindeligt forekommende Sygdomme, at den Studerende har fortrinlig Anledning til at følge de forskjelligste Sygdommes Forløb og Virkningen af Behandlingen. De svenske Læger, og navnlig de yngre, have derfor Ord for at være dygtige Barnelæger og værdige Efterfølgere af det forrige Aarhundredes største Pædiatriker, Svensken *Rosén von Rosenstein*.

Naar man er færdig paa de to omtalte Servicer, følger man Kliniken paa Hospitalet for veneriske Sygdomme, Kurhuset. Her gaar man i 2 Maaneder 2 Gange i Ugen, 2 Timer hver Gang og hører kliniske Foredrag. Ellers følger man ikke Visiten. Samtidig kan man gjøre Tjeneste paa Hospitalet for Sindssyge tæt ved Stockholm. De, der tage Examen i Upsala, pleie dog oftest at besøge det der-værende Galehospital. Tjenestetiden er den samme som paa Kurhuset. Volontørerne optage Journaler over de Syge, dels de nyindkomne, dels udprægede Typer, om de allerede i længere Tid har befundet sig paa Hospitalet, examinere dog ikke saa meget mundtligt, som de benytte de givne Oplysninger. Forefaldende retslige Sager behandles ogsaa paa Kliniken. Man har ingen Examen i Psychiatri, men til Sundhedskollegiet, som indstiller til alle Embeder, maa indsendes Attest for tilfredsstillende udført Tjeneste, og desuden maa man ogsaa før Examen fremlægge for Kollegiet en Redegjørelse for et opgivet retsmedicinsk Tilfælde paa Psychiatriens Gebet. Man finder det fornødent at have denne Garanti af den blivende Læge, da der ikke findes nogen egen Examen for Retslæger, og enhver Embedslæge er forpligtet til at fungere som Retslæge i alle Sager vedkommende Sindssyge.

Hermed er den kliniske Undervisning afsluttet. Den hele Volontørtjeneste sammenlagt medtager temmelig lang

Tid, og Tallene har saameget mere Betydning, som det paasees, at de Studerende virkelig er tilstede og udfører sin Pligt i den fulde Tid, som er bestemt, og hvorfra der ikke gives nogen Permission. Tvertimod kan det endog hænde, at dersom Klinikchefen ikke er fornøiet med den udførte Tjeneste, kan Vedkommende blive nødt til at gaa længere end den normale Tid. For Tjenesten paa de forskellige Serviser gives „graderade betyg,“ der er af adskillig Vigtighed, da de indsendes til Sundhedskollegiet tilligemed Examensbetygene og har sin Vægt ved Siden af disse.

Den samlede Tjenestetid paa de kliniske Anstalter bliver altsaa: i medicinsk Pathologi og Therapi samt Chirurgi og Ophthalmiatrik hver 12 Maaneder, Accouchement og Pædiatrik hver 4 Maaneder, veneriske Sygdomme og Sindssygdomme hver 2 Maaneder, tilsammen 36 Maaneder. men da Klinikerne i Stockholm er henlagt til saadanne Tider, at to af dem kan tages ved Siden af hinanden. noget som forøvrigt ikke er nødvendigt. kan Tiden indskrænkes til 22 Maaneder.

Med Kliniktjenesten kan ogsaa Undervisningen omtrent ansees som afsluttet. Efterpaa hører man gjerne blot Forelæsninger over Statsmedicin, ledsagede af retsmedicinske Undersøgelser 2 Gange i Ugen, navnlig for deres Vedkommende, som blive liggende i Stockholm for der at tage Examen, og oftest følger man med paa de pathologisk-anatomiske Demonstrationer, medens de, der gaa tilbage til Upsala, her have Anledning til at høre Forelæsninger over en eller anden Disciplin, saaledes i Vinter foruden pathologisk Anatomi Ophthalmologi og operativ Chirurgi.

Af det Foranførte fremgaar, at Undervisningen. efter at man har taget Kandidatexamen, væsentlig meddeles ved Sygesengen. De kathedrale Forelæsninger er bundet til vedkommende Servicer og høres i Regelen kun i den Tid. man gjør Tjeneste sammesteds, og sjelden optage de mere end 4 Timer ugentlig. Foredragene udarbejdes sædvanlig med stor Udførlighed og er ikke beregnede paa at høres mere end afsnitsvis. Hensigten er heller ikke, at man af dem skal tilegne sig Lærernes specielle Anskuelse, som

Kliniken desuden giver Anledning nok til at sætte sig ind i. Skrevne Forelæsninger benyttes derfor saagodtsom slet ikke til Examenslæsningen, men de væsentligste theoretiske Kundskaber tilegner man sig af Lærebøger, der tildels anbefales af Lærerne som Norm for Fordringerne til Examen, saaledes i medicinsk Pathologi og Therapi *Niemeyer's* ved Siden af at enkelte Afsnit maa læses i mere udførlige Haandbøger, i Chirurgi *Bardeleben*, i Operationslære *Linhart*, i Ophthalmiatrik *Meyr* eller *Weber*, i Accouchement *Nägele*, *Scanzoni* eller *Späth*, i Fruentimmersygdomme *Scanzoni* eller *Veit*, i Pædiatrik *Vogel* eller *Hennig*. I Retsmedicin bruges *Wisstrand's* Lærebog og i Sindssygdomme en Oversigt af *Kjellberg*.

Saasnart man er færdig paa Hospitalerne, begynder man mere specielt at forberede sig til sine Tentamina for den 3die Examen, Licentiatexamen, enten i Stockholm eller i Universitetsstaden. Uagtet Tentamen gjælder for at være sværere i Stokholm end Upsala, er Antallet af dem, der tage Examen paa det første Sted, neppe mindre end de øvrige. Tenteringen foregaar paa samme Maade som til Kandidatexamen, dog med den Forskjel, at den Tid, som kan hengaa mellem Prøve i de forskjellige Fag, er ubegrændset. Gaar der imidlertid alt for lang Tid hen mellem Tentamen og Examen, maa man være forberedt paa en sværere Prøve ved denne sidste, end ellers pleier være Tilfældet.

Til Licentiatexamen gives 6 Charakterer og for følgende Fag:

1. Medicinsk Pathologi og Therapi, derunder indbefattet Syphilis, Hudsygdomme og Pharmakodynamik.
2. Chirurgi og Ophthalmiatrik.
3. Børnesygdomme.
4. Accouchement og Fruentimmersygdomme.
5. Pathologisk Anatomi.
6. Rets- og Statsmedicin.

Hertil kommer en saakaldet Licentiatafhandling over et selvvalgt medicinsk Emne; den siges at skulle være mindst 16 skrevne hele Sider, den skal ikke forsvares, men

maa være indleveret en Maaned før Examen. Saavel for denne som for de udførte Obduktioner og Tjenestegjøringen paa de særskilte Kliniker faar man Betyg.

Ved Examen i Retsmedicin maa man udføre en toxisk Prøve, hvis Resultat skal opsættes skriftlig. Desuden skal man indlevere Protokol over 2 udførte mediko-legale Obduktioner, Superarbitrier over 3 retsmedicinske Kasus (en over et Barnemord, en over ydre Skader og en over mental Tilstand), og endvidere Protokol over en af Tentanden selv forrettet Apothekervisitation.

Med Tentamen i Pathologi og Chirurgi er for deres Vedkommende, som tage Examen i Stockholm, forenet en klinisk, mundtlig Prøve, for hvilken dog ikke gives særskilt Charakter. Examinanden maa saaledes et Par Eftermiddage følge Professoren paa den medicinske Sygeafdeling og der gjøre Rede for de Tilfælde, som forelægges. Ved Tentamen i Chirurgi maa han i 8 til 14 Dage besøge Polikliniken, hvor Professor forelægger ham passende Kasus til Afgjørelse.

Naar de ovennævnte skriftlige Arbejder ere indleverede og Examen aflagt, er man „Medicine Licentiat“ og har som saadan Jus practicandi.

Som Minimum af den Tid, man maa læse til Kandidatexamen kan sættes $3\frac{1}{2}$ Aar, til Licentiatexamen 3 Aar. $6\frac{1}{2}$ Aar kan saaledes ansees som nødvendig for at fuldende det medicinske Studium i Sverige, med den forberedende Examen 8 Aar, og man maa da anvende den samme Flid, som hos os er nødvendig forat afslutte Studiet paa $6\frac{1}{2}$ Aar, regnet fra Examen Artium. At blive færdig i Sverige paa de nævnte 8 Aar, maa dog næsten regnes som en Undtagelse, uagtet ogsaa der i de senere Aar mere og mere gjør sig gjældende en paa hurtig Examensafleggelse beregnet Læsning. Sædvanlig medgaar, naar man arbejder uden Afbrydelse, mellem 8 og 9 Aar, og en længere Tid forløber ofte, væsentlig af den Grund, at man allerede som Student, især efter Kandidatexamen, har saa let Anledning til at faa Beskjæftigelse som praktiserende Læge i forskjellige Stillinger.

Det Minimum af Kundskaber, man maa gjøre Rede for, er relativt meget stort, uagtet man sædvanlig lader sig nøie med det laveste eller de lavere Betyg for de forskjellige Fag, medens kun de Discipliner, man har omfattet med særlig Flid og Interesse, giver Udsigt til de høiere Grader*) men da Specialkaraktererne for disse tildels betinge det Fortrin, den Ene faar fremfor den Anden ved Befordringer, og særskilt giver Forret til de eftersøgte Amanuensisposter ved de forskjellige medicinske Institutioner i Stockholm, træffer man ikke sjelden hos den Studerende temmelig vidtomfattende og grundige Kundskaber i en enkelt Gren.

Den lange og strenge Tjeneste paa Klinikerne giver en stor Garanti for praktisk Duelighed og Øvelse i at behandle Syge, førend man som fuldfærdig Læge sendes ud i Praxis, ligesom den alsidige og grundige Prøve ved Tentamina sikkrer for grov Uvidenhed eller overfladisk Studium af en Specialbranche, men det kan vel ogsaa undertiden hænde, at man fortaber sig i den Masse Detailler, som er en naturlig Følge af de lange Pauser mellem Tentamina, og saaledes taber den forbindende Traad, eller at den stundom næsten skolemæssige Tvang paa Klinikerne kan sløve Interessen for frit og ubundet Studium. Der er sørget vel for, at man i sin Studietid har Anledning til at sætte sig ind i alle den nyere Forsknings Resultater, men ogsaa at man benytter denne Anledning; men denne tvungne Alsidighed, paa samme Tid som den altid maa hævde den svenske Lægestand i sin Almindelighed en høj Rang i Videnskabeligheden, baader ofte lidet den Enkelte, der siden ikke kan eller vil benytte den, og den medtager desuden saa mange af de bedste Arbeidsaar, at man sædvanlig ikke faar Tid at offre sig for grundige Specialstudier før i en mere fremskreden Alder.

Allerede som Student har man, saavidt Omstændighe-

*) Examenskaraktererne ere: laudatur, der gjælder 3 Betyg, cum laude approbatur, der gjælder 2, og approbatur, der gjælder 1: desuden Mellemgrader: insigniore cum laude appr. ($2\frac{1}{2}$) og non sine laude appr. ($1\frac{1}{2}$), ialt 5 Grader.

derne og Studiet af de øvrige Fag tilsteder det, ganske let Adgang til at sætte sig lidt nøiere ind i flere Discipliner, navnlig dem, der henhøre under Kandidatexamen. Ved de forskjellige Institutioner i Upsala findes nemlig Amanuensposter, hvori man for en maadelig Løn og fri Bolig er forpligtet til at assistere Professor og forøvrigt har god Anledning til selvstændige Studier under hans Veiledning. Disse Poster kan beholdes for ubestemt Tid, men maa fratrædes, naar man begynder Sygehustjenesten, og indehaves derfor i Regelen kun af Medicinæ studiosi. Der findes Amanuenser i Anatomi, Physiologi, pathologisk Anatomi, Pharmakologi samt medicinsk Chemi. For Medicine Kandidater er to Amanuensposter ved den medicinske og en ved den chirurgiske Service paa Sygehuset samt en ved Sindssygehospitalet. Ønsker Nogen, uden at indehave Amanuenspost, at arbejde selvstændigt over et videnskabeligt Emne, har han naturligvis Adgang til de forskjellige Institutioners Hjælpemidler og faar, ifald det er nødvendigt, ogsaa Veiledning af vedkommende Lærere. Disse Arbejder har man Anledning til at fremstille offentligt i „Upsala läkare förening“ og faa publiceret i dets „Förhandlingar“, et Tidsskrift, der udkommer heftevis.

Lægeforeningen spiller ingen ubetydelig Rolle i den medicinske Uddannelse og fortjener derfor lidt Omtale. Den blev stiftet i 1840 af den bekjendte *Israel Hwasser* for saavel medicinske Lærere som Elever. Den har sine Møder hver 14de Dag, og man beskæftiger sig da i 2 Timer med videnskabelige Forhandlinger. Ethvert Medlem har Ytringsfrihed, men det største Bidrag ydes, som rimeligt er, af de Ældre i Selskabet, af Lærerne, paa samme Tid som den Yngre hverken hindres eller generes for at fremstille, hvad han har af Interesse at meddele. Den Lethed og Frihed i at udtale sig offentligt og forsvare sine Meninger, man her allerede tidligt kan tilegne sig, kan ikke anslaaes for høit, og det nærmere Samkvem med det overordnede Lærerpersonele; hvilket tillige begunstiges ved de snævrere Forholde i en liden Stad, bidrager ikke

hødet til at have den Studerendes Standpunkt og sikre et godt Forhold mellem Lærere og Disciple.

Den fuldstændige Jus practicandi meddeles først efter aflagt Licentiatexamen, men allerede tidligere har man ganske let Adgang til at practicere. I den saakaldte Fältläkarekår kan man optages som „Pensionær“ og „Stipendiat“ allerede som Medicinæ studiosus, dersom man har tjent mindst 1 Aar paa Garnisonssygehuset i Stockholm, eller uden denne Betingelse efter aflagt Kandidatexamen. Som Medlemmer af Korpset maa man altid være parat til Udkommanderinger tillands eller tilvands, og desuden kan man af Sundhedskollegiet beordres til midlertidigt at overtage civile Hverv, som Vikariater eller Konstitutioner. Fältläkarekåren blev oprindelig stiftet for at afhjælpe Mangelen paa Militærlæger ved at give unge Medicinere Anledning til den nødvendige Uddannelse forat blive Underlæger, og uagtet et tilstrækkeligt Antal examinerede Læger nu vistnok kunde erholdes, existerer fremdeles Adgang for Studerende til at indtræde i Korpset, For Aspiranter findes paa Garnisonssygehuset 8 Poster, hvor man har fri Bolig og en liden Løn (30 Rdlr. maanedlig) og disse besættes fortrinsvis med Medico-philosophie-Kandidater. Nogen regelmæssig klinisk Undervisning meddeles ikke her. Antallet af Pensionærer og Stipendiater er 57.

Ogsaa ganske private Engagementer kunne tillades, navnlig hvis man er Kandidat og har afsluttet sin Tjenestegjoring, og saaledes er ofte en stor Del Kandidater ude og practicere i Ferierne som Badelæger, Vikarer for andre Læger osv. Da Studiet er langvarigt og kostbart, er det naturligt, at mange af de ubemidlede Studerende benytte sig af disse Udveie til at erholde de nødvendige Midler forat fuldende sit Studium. Rigtignok regnes den Tid, man som Medlem af Fältläkarekåran har været udkommanderet i Tjeneste, efterat man har aflagt Kandidatexamen, som Embedsaar, og har man i flere Aar tjent i samme Kreds, Marinen eller Armeen, bliver man senere fortrinsberettiget til Embedsposter sammesteds, men dette opveier vel ikke ofte det store Tab af Tid, som resulterer deraf

og i mange Tilfælde udhaler Studietiden uforholdsmæssigt langt.

Den medicinske Doktorgrad tages af ikke faa svenske Læger, og den er ogsaa en nødvendig Betingelse for at opnaa akademiske Embeder. Den tages kun ved Fakulteterne. Man skriver en Afhandling, som skal offentlig forsvares, navnlig ligeoverfor 1 Fakultetsopponent og 2 Opponenten, som man vælger selv. Naar Afhandling og Forsvar ere godkjendte og censurerede af Fakultetet, erholder man sit Diplom. —

Vil man sammenstille det medicinske Studium i Sverige med det hos os, vil der altsaa vise sig adskillige og væsentlige Uligheder, baade med Hensyn til Doceringen og Examensmethoden.

Botanik, Zoologi og tildels uorganisk Chemi ere henlagte til den forberedende philosophiske Examen.

I Anatomi træder Forskjellen mest frem ved de store Fordringer, der gjøres til Dissektion. Medens der endvidere hos os kun forlanges, at man skal have erhvervet sig mekanisk Færdighed nok til i Løbet af en given Tid at uddissekere et vist Antal Præparater, maa man i Sverige, som før omtalt, fremlægge Bevis for at have gennemgaaet det forlangte store Pensum inden man melder sig til Tentamen.

I Chemi holder man sig ikke udelukkende til den almindelige uorganiske og organiske Chemi. Tvertimod træder denne mere i Skyggen for den specielle Anvendelse der kommer Lægens Virksomhed tilgode.

Medicinens Historie er opført som tvungent Fag, ligesom ogsaa den kliniske Undervisning paa Sindssygehospitaler er stipuleret.

Da Lærerpersonalet, navnlig ved Institutet, er temmelig stort, have flere Fag sin egen Docent, der kan anvende mere Arbejde paa sit særskilte Emne, saaledes i Ophthalmiatrik, Børnesygdomme, Gynækologi, Retsmedicin.

Tjenesten paa alle kliniske Anstalter er obligatorisk for Alle, der ville tage Examen. Den deles i to Hovedafdelinger, en propædeutisk mere generel klinisk Undervisning

i Upsala og en speciel i Stockholm. Tjenestetiden forholder sig til vor som 3 til 2, og med Klinikanternes Arbejde føres en strengere Kontrol. Det kliniske Materiale, navnlig i enkelte Brancher, er betydeligt større og mere fyldestgørende, end Tilfældet er hos os. Væsentlig derved, at flere Kliniker kan besøges efter hverandre den samme Formiddag, bliver den Studerendes bedste Arbejdstid optagen af de praktiske Gjøremaal, som stiller de theoretiske Forelæsninger for Kathederet ganske i Baggrunden.

Undervisningen paa Poliklinik fortjener Opmærksomhed. Paa Sygehuset i Upsala, ved Fødselstiftelsen og paa Barnehuset er den obligat, og for Børnesygdommenes Docering er den af væsentlig Betydning. Man har derved som Student Anledning til at se og faar Routine i at behandle en hel Del Tilfælde, der ikke forekomme blandt det sædvanlige Hospitalsbelæg, og lærer desuden at modificere sin Behandling efter den Syges individuelle Forholde i Hjemmet, idetheletaget faa Greb paa den Praxis, der vil møde En ude i Livet.

Med Hensyn til Grupperingen af Fag til Examen og den deraf følgende Studieplan har man saameget som muligt stræbt at sondre mellem de theoretiske og praktiske. Til Kandidatexamen er væsentlig henlagt Hjælpefagene og den theoretiske Del af de praktiske Fag, og til en bedre Forstaaelse heraf har man den foreløbige Uddannelse paa Kliniken i Upsala. Licentiatexamen er at betragte som en paa den theoretiske Uddannelse baseret praktisk Udvikling og desuden en Examen i Rets- og Statsmedicin.

Undersøgelsen af Examinandens Kundskaber foregaar hovedsagelig ved Tentamina, hvorved man i Almindelighed kommer til et nøjagtigere Resultat end ved den hos os brugelige Examinationsmethode. Da imidlertid Tentamina foregaar gennem et længere Tidsrum med større Repriser mellem hver Prøve, kunde det synes, som om Examen blev udstykket i en uhensigtsmæssig Grad, men man maa betænke, at Tentamen ikke kan begynde, førend man har sat sig ind i alle under Examen sorterende Discipliner; og hvis Mellemmrummene blive for store, har man et Korrektiv i den

endelige, afsluttende Examen. Delingen ved Tentamina er kun en Lettelse ved en ellers uforholdsmæssig svær Examen.

Rejiceren for et enkelt Fag forekommer oftere, saasom dette ikke har tilbagevirkende Kraft paa de øvrige Fag, hvori man har vist tilfredsstillende Kundskaber.

Den praktiske Duelighed gjøres i Regelen ei til Gjenstand for Examen, ialfald bedømmes den, om saa sker (Chemi, Pathologi og Chirurgi i Stockholm), ei med nogen særskilt Charakter. Den Studerendes Virksomhed i al den Tid, han udfører den reglementerede Tjeneste paa Dissektionsstuen, Klinikerne og ved Sektionsbordet, er Maalestok for hans Dygtighed i praktisk Gjerning og bestemmes ved specielle Charakterer.

De skriftlige Arbejder udføres hjemme, uden nogen inspicerende Kontrol, tildels over selvvalgt Emne (Licentiaafhandlingen).

Et Middeltal af samtlige særskilte Charakterer gives ikke, hvorved de forskjellige Kandidaters Dygtighed kunde opføres i Rubrikker svarende til vort Land og Haud. Deres gjensidige Forhold bestemmes heller ikke af Betygenes større eller mindre Sum. I Tilfælde af Konkurrance har man kun at holde sig til Censuren af Ansøgenes Dygtighed i de Ting, som specielt udkræves.

Uagtet Universitetet i Upsala nu snart er 400 Aar gammelt, kan det medicinske Fakultet ikke paa langt nær glæde sig ved en lignende Alder. Enkelte, tildels fremragende Personligheder have fra Tid til anden brudt sin Tids Fordom mod Lægekunstens videnskabelige Berettigelse og dannet et Slags medicinsk Skole, men Frugten af deres Arbejde varede gjerne ikke længe, og lange Tider kunde hengaa, før man atter saa et Glimt af medicinsk Virksomhed. I Begyndelsen af dette Aarhundrede fandtes 3 medicinske Professioner:

1. i theoretisk og praktisk Medicin.
2. i medicinsk Botanik, Materia medica og Diætetik.

3. i Anatomi, Physiologi, Chirurgi, Ophthalmiatrik og Obstetrik.

I 1839 indrettedes en Profession No. 4 i Obstetrik, Chirurgi og Ophthalmiatrik, i 1851 overflyttedes Botanik til det philosophiske Fakultet, og istedetfor No. 2 fik man medicinsk og physiologisk Chemi. 1859 oprettedes Professionen for generel Pathologi, pathologisk Anatomi og Hygieine, 1863 for Psychiatri (klinisk Undervisning heri var allerede meddelt fra 1859) og endelig i 1864 i Physiologi.

Det medicinske Fakultet virker fortiden med i Alt 11 Lærere, 7 Professorer og 4 Adjunkter i: 1. Anatomi, 2. theoretisk og praktisk Medicin, 3. Chirurgi, Ophthalmiatrik og Obstetrik, 4. medicinsk Naturalhistorie og Chemi. Professorerne holde Forelæsninger 5 Timer i Ugen, Adjunkterne i 2; Klinikcheferne læse kun 2 Timer, og da gjerne i den Tid, som ellers anvendes til klinisk Undervisning. Da den samme Lærer ofte er pligtig at holde Forelæsninger over flere Fag, vil imidlertid det nævnte Antal Timer i mange Tilfælde ikke strække til; for at opveie dette kan de give „Kollegier,“ der betales af Tilhørerne.

Undervisningen meddeles i forskjellige, adskilte Lokaler, opbyggede dels for Statens Regning, dels ved private Midler. De chemiske og pharmaceutiske Studier drives paa „Chemicum“, et stort Institut for alle Brancher af Chemien med vedkommende Samlinger.

I „Regnellianum“, stiftet for faa Aar siden ved Donation af Dr. *Regnell* i Brasilien, findes Rum for Physiologi og pathologisk Anatomi med tilhørende Arbeidsværelser og Samlinger.

Paa „Anatomicum“ findes Dissektionssal, Forelæsningsrum, Arbeidsværelser for Prosektor og Lokale for de anatomiske Præparater.

Endelig har man „Akademiska Sjukhuset“ paa 150 Senge. Her findes en Forelæsningsal for medicinske og chirurgiske Foredrag.

Det Karolinske Instituts Historie er af Interesse, da den tillige viser Udviklingen af hele det medicinske Væsen i Sverige, og nogle korte Notitser vil derfor være paa sin Plads. Kongl. Carolinska Medico-chirurgiska Institutet har sin Oprindelse fra en Korporation, som 1663 dannedes af nogle af Hovedstadens mest ansete Læger og samme Aar fik kongelig Sanktion under Navn af Collegium medicorum. Den satte sig som Opgave at udrydde Kvaksalveriet og fremme en mere videnskabelig Lægekunst og paatog sig til dette Endemaal at meddele Undervisning i flere Dele af Medicinen og dens Hjælpevidenskaber, ligesom ogsaa at prøve og give Testimonier til de Læger, der ønskede at udøve medicinsk Praxis. Efterhaanden fik denne Korporation, der snart antog Navn af Collegium medicum, en mere udstrakt Virksomhed, idet Medicinalstyrelsen ved Lov af 1688 blev lagt i dens Hænder, og det blev den tillige paalagt at examinere Alle, som vilde behandle indvortes Sygdomme i Hovedstaden eller modtage Ansættelse som Embedslæger i Provindserne. Herved opstod Behov for særegne Lærerskoler, hvorved efterhaanden dannedes en med Collegium medicum forenet og af denne kontrolleret Læreanstalt. I 1716 oprettedes en Profession for Anatomi, hvormed senere forenedes Chirurgi, i 1761 en for Fødselsvidenskab og en for Naturhistorie, Pharmaci og Medicin. Undervisning i andre Fag blev fremdeles meddelt af Medlemmer af Collegium.

Længe før den videnskabelige Medicins Opkomst udøvedes i Sverige Lægekunsten og især Chirurgien af de saakaldte Feltskjærer, som udgjorde et eget Laug med et bestemt Antal Mestere (Chirurgiæ magistri), Geseller og Læredrenge. Denne Korporation fik under flere Regenter sine Rettigheder mere og mere udvidede og blev tilsidst ophøiet til en Statsinstitution under Navn af den Kongl. Chirurgiska Societeten, hvis Medlemmer undertiden holdt Foredrag over Chirurgi, Anatomi osv., ligesom der ogsaa af og til fandtes særskilte, aflønnede Lærere, paa samme Tid som Lærlingerne tillige havde Adgang til at besøge det medicinske Kollegiums Forelæsninger. Eftersom imid-

lertid dette efterhaanden udstrakte sin Virksomhed mere og mere paa Chirurgiens Omraade, fandt man den Chirurgicaliske Societeten mindre nødvendig, hvorfor den ophævedes i 1797 og sammensmeltedes med Collegium medicum. Dets Lærestalt fik nye Statuter, hvorved dets Virksomhed særligt henvendtes paa at danne duelige Læger for Armeen og Flaaden. Societetens gamle Laugsbestemmelser bibeholdtes for en stor Del; Mesterfeltskjæerne havde fremdeles Ret at antage Lærlinger, som de selv skulde undervise eller give Anledning til at besøge videnskabelige Forelæsninger. Efter mindst 3 Aars Læretid kunde Lærlingerne underkaste sig en forberedende Examen for Collegium eller andre af dette udsete Examinatorer i Provindserne, hvorefter de bleve Medicinæ studiosi og kunde antages som Kompagni- eller Squadronsfältskjær, og 6 Aar derefter kunde de tage Chirugiæ Magister-Examen, men maatte da først blandt andet gjøre 6 Maaneders Tjeneste paa Lazarettet. Medicinæ doctores, som ønskede Ret til at øve chirurgisk Praxis, kunde efter de 6 Maaneders Tjeneste ogsaa blive Chirugiæ Magistri, naar de blot lode sig examinere i alle Slags chirurgiske Operationer.

I 1810 blev der oprettet et Garnisonssygehus for at sikre Eleverne en bedre praktisk Øvelse, og to nye Lærerpøster bleve oprettede i theoretisk og praktisk Chirurgi og Medicin med tilhørende Adjunktur. Allerede tidligt havde de foregaaende Professorer erholdt Adjunkter til Hjælp i sine Embedsforretninger. I 1816 fik Institutionen sit nuværende Navn: Kongl. Carolinska medico-chirurgiska Institutet, og ved Reglement af 1822 blev Professorposternes Antal bestemt til 6 med et lige Antal Adjunkter. For at optages som Elev blev det nu bestemt, at man skulde have taget medico-philosophisk Examen ved Universitetet eller en hertil svarende Examen ved Institutet, men denne sidste gik snart ind, saa at kun Studenter fik Adgang til at studere Medicin. Man aflagde senere Chirugiæ-Kandidat- og Chirugiæ-Magister-Examen.

Klinisk Undervisning gaves paa Garnisonssygehuset siden 1816, paa Lazarettets chirurgiske Afdeling fra 1821;

medens en ordnet medicinsk Klinik her først kom istand i 1839. Efterat Klinikerne paa Lazaretet vare komne igang, ophørte Undervisningen paa Garnisonssygehuset for alle andre end dem, der bestemte sig for de lavere Grader i Fältläkarekåren. Klinikernes og Lærernes Antal tiltog stadigt, og i 1844, da pædiatrisk Klinik blev oprettet, blev de ordinære Professorers Antal 9.

Medens saaledes det medicinske Institut i Stockholm i de sidste 60 Aar udviklede en livlig og stadigt mere udvidet Virksomhed, hvorfor alt flere og flere af dem, der agtede at uddanne sig til Læger, søgte derhen fra Universiteterne, laa Undervisningen her forholdsvis nede og gjorde forholdsmæssig ikke de samme Fremskridt. Der viste sig ogsaa snart en tydelig Stræben efter at koncentrere den medicinske Skole til Stockholm, og der hævede sig vægtige Stemmer, som forlangte Oprettelse af et Fakultet her, idet Fakulteterne i Upsala og Lund skulde ophæves. Herimod gjorde disse en heftig Modstand, og Resultatet blev en kongelig Forordning af 1861, der nøiere faststiller Institutets Forhold til Universiteterne — saaledes som dette i det Foregaaende er fremstillet. I Lighed med disse blev Institutet stillet under Kantzlerens Overopsyn og skilt fra Collegium medicum (dette havde allerede tidligere faaet Navn af „Sunhetskolegium“). Chirugiæ-Kandidat- og Magister-Examen bleve ophævede.

Det Karolinske Institut har fortiden 21 Lærere (Professionen i Pharmakologi er for Øieblikket vakant), nemlig en Professor og en Adjunkt i hver af følgende Discipliner:

1. Anatomi med Histologi og Physiologi.
2. Medicinsk Chemi og Toxikologi.
3. Pharmakognosi og Pharmakodynamik.
4. Medicin.
5. Chirugi og Ophthalmiatrik
6. Obstetrik og Gynækologi.
7. Pædiatrik.
8. Pathologisk Anatomi.

Extraordinære Professorer i:

1. Rets-og Statsmedicin.

2. Psychiatri.
3. Syphilidologi.

I Gynækologi findes en Docent.

I Medicinens Historie og Bibliographi holder Bibliothekaren Forelæsninger.

Institutet disponerer over de kliniske Anstalter for Undervisningens Vedkommende. Det besidder desuden en stor, nylig opført Bygning, hvor der findes de fornødne Lokaler for physiologisk og pathologisk Anatomi med Forelæsningsværelser, Arbejdsrum og Samlinger. Af størst Interesse er den store, af *Anders Retzius* istandbragte Kraniesamling.

